

تأثیر توسعه صنعت گردشگری بر توسعه پایدار شهری

نیلوفر لطیفیان اصفهانی^{۱*}، محمدرضا مبهوت^۲

۱- نیلوفر لطیفیان اصفهانی، دانشجو کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری موسسه آموزش عالی خاوران مشهد

Niloofar.latifian@yahoo.com

۲- محمدرضا مبهوت، دکتری برنامه ریزی شهری، عضو هیأت علمی موسسه آموزش عالی خاوران مشهد

rmabhoo@yahoo.com

چکیده

امروزه صنعت گردشگری نقش مهمی در ترغیب سرمایه گذاری در زیرساخت ها ، ایجاد درآمد برای دولت و اشتغال زایی مستقیم و غیرمستقیم در سراسر دنیا را دارا است زیرا این صنعت نقش مهمی در پیشبرد اقتصاد ملی و درآمد های ارزی دارد.

توسعه پایدار گردشگری نوعی از گردشگری است که به مدیریت تمامی منابع منجر می گردد و نیاز گردشگران فعلی و جامعه میزبان را بدون به خطر انداختن نسل آینده تامین میکند. بنابراین توسعه پایدار که در پی بهبود کیفیت زندگی از نظر اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی در پرتو عدالت درون و میان نسلی اثر دارد مناسبترین رویکردی است که در توسعه گردشگری میتوان در پیش گرفت.

این تحقیق با هدف بررسی تاثیر توسعه صنعت گردشگری بر توسعه پایدار شهری، از نوع کاربردی و به روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است.

این مقاله فرایند گردشگری شهری، پایداری شهری و توسعه پایدار و ابعاد آن را مورد بررسی قرار داده و در ادامه به بررسی اثرات گردشگری شهری بر توسعه پایدار پرداخته است. بر پایه وجود ارتباط دو طرفه توسعه پایدار و گردشگری پایدار برای آنکه صنعت گردشگری بتواند به توسعه پایدار شهر کمک کند باید اثرات آن در شهر شناسایی شده و مورد توجه خاص قرار گرفته شود. هدف اصلی این مقاله ارزیابی رابطه بین توسعه صنعت گردشگری شهری با توسعه پایدار شهری است که با ارائه راهکارهایی برای توسعه پایدار این صنعت همراه می باشد. نتایج تحلیل نشان میدهد که گردشگری شهری در عین حال که اثرات مثبت اقتصادی انکارناپذیری بر جامعه شهری دارد در کنار خود آثار متنوع مثبت و منفی اقتصادی، اجتماعی و محیطی در شهر میزبان ایجاد مینماید.

۱- مقدمه

صنعت گردشگری به عنوان مهمترین صنعت جهان در دهه های اخیر، رشد سریعی در توسعه اقتصادی جهان داشته است که در نتیجه آن افزایش نرخ رشد سالانه در تولید ناخالص ملی در سطح جهان، صادرات، تجارت جهانی و خدمات، سهم گردشگری بین المللی در فعالیت اقتصادی جهان به طور مداوم بالا رفته است امروزه صنعت گردشگری به عنوان صنعتی پویا و دارای ویژگیهای بارز و منحصر به فرد، بخش مهمی از فعالیتهای اقتصادی و تولیدی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه را به خود اختصاص داده است. (سازمان جهانی جهان گردی، ۲۰۰۷)

طبق پیش بینی بانک جهانی در سال ۲۰۲۰ میلادی درآمد حاصل از گردشگری به رقم ۲۰۰۰ میلیارد دلار خواهد رسید. (world bank, 2007)

علاوه بر این، سود صنعت گردشگری صرفاً در بهره اقتصادی خلاصه نمیشود بلکه این بهره را از زوایای مختلفی همچون شناساندن فرهنگ داخلی به دیگر کشورها نیز می توان ارزیابی کرد. ویژگیهای ساختار گردشگری هر مکان به نوبه خود از یک طرف متأثر از اهمیت، اعتبار، ماهیت، تنوع نقش و کارکرد مذهبی، فرهنگی، تفریحی، تجاری و به طور کلی جاذبههای مکانی آن است، و از طرف دیگر برگرفته و تأثیرپذیرفته از ویژگیهای اجتماعی، فرهنگی (باورهای اعتقادی) و اقتصادی ساکنان محلی و گردشگران است (ابراهیم زاده و همکاران، ۰).

حال با ارتباطی منطقی میتوان توسعه صنعت گردشگری و توسعه پایدار را که فقط رسیدن به نیازهای نسل امروز را در نظر نگرفته و به نسل آینده نیز توجه دارد را با هم تلفیق نمود و تاثیر توسعه صنعت گردشگری بر توسعه پایدار شهری را مد نظر قرار داد.

۱-۱- طرح مسئله و ضرورت انجام تحقیق

امروزه توسعه جوامع در بر گیرنده ی ابعاد اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، اداری، فرهنگی و زیست محیطی است، به همین لحاظ در توسعه، مفاهیمی مانند توسعه انسانی، فقر زدایی، عدالت و برابری، مطرح شده و ابعاد و رویکردهای جدیدی در دستور کار سیاستگذاران و بر نامه ریزان و مجریان توسعه قرار گرفته است. توسعه پایدار گردشگری توسعه ای است که در آن توازن و تعادل، حفظ ارزشها و کیفیت اخلاقیات و اصول اقتصادی و نیز مزایای اقتصادی همه به همراه هم دیده شده و کوشش می شود تا توسعه های متعادل و همه جانبه جایگزین توسعه های صرفاً اقتصادی گردد. راهبردهای گردشگری پایدار در دنیای امروز بر این نکته تاکید دارد که در قالب توسعه گردشگری، انسان قادر خواهد بود که جوانب خاصی از محیط را در جهت مثبت یا منفی دستکاری کند. (محسنی ۱۳۸۸، ۳)

توسعه پایدار صنعت گردشگری از لحاظ اقتصادی به صرفه و قابل دوام بوده و به طور طبیعی حساس به منابع فرهنگی، محیط و اکوسیستم در همان زمان است. (افتخاری ۱۳۸۹، ۵) در نتیجه گردشگری پایدار سعی در تنظیم روابط بین جامعه میزبان، مکان گردشگری و گردشگران دارد.